

Dagens namn

HÅKAN HAGWALL:

Krister Stendahl

Den 7 oktober i år vigdes en sextiotre och ett halvt år gammal man till biskop i Stockholms stift. Enligt vanliga normer skulle han således få halvtannat år på sig i ämbetet fram till pensionen. Nu lär väl Krister Stendahl komma att utnyttja möjligheten att ta ett eller annat extraår, men nog måste man undra hur det kommer sig att en så pass till åren kommen man kallas till ett så hårt arbete för en så kort tid.

Ett enkelt svar, kanske också det riktiga, är att detta var sista chansen. Det var ju självklart att Krister Stendahl förr eller senare blev biskop. Här hade han dukit upp i sådana sammanhang i sjutton års tid. Enligt egna ord har han gång efter annan kommit inflygande från Amerika som en okänd varelse, en ET från en annan värld. Någon annan skulle kanske säga som en JR. Men ändå hade det aldrig blivit något av. Nu var det dags.

Så nu fick den som en gång varit Svenska kyrkans yngste präst bli hennes äldsta nyutnämnda biskop.

Krister Stendahl vann valet överlägset. Regeringen kan vid varje biskopsutnämning välja bland de tre kandidater som placerats främst i valet, men den här gången var Stendahls placering så överlägsen att det i praktiken hade varit otänkbart att gå förbi honom.

Det är till sin hemstad Krister Stendahl nu har återvänt. Han är född i en välbärgad Östermalmsfamilj och tog med tiden studenten i Östra Real. Sedan blev det Uppsala. Som han skulle studera teologi, var han tvungen att på detta sätt söka sig till landsorten; man var det på den tiden.

Efter sin teol kand och prästexamen

återkom Stendahl till Stockholmstrakten. Han blev adjunkt i Västerhaninge vilket skulle bli Stendahls enda erfarenhet som församlingspräst. Passande nog blev landets då yngste präst också ordförande i den kristna gymnasiströrelsen.

Snart nog återvände Stendahl dock till Uppsala för fortsatta teologistudier. Efter upprörda strider i Uppsala studentkårs direktion huruvida man alls skulle ha någon studentpräst blev Stendahl även sådan. Han blev snart en uppmärksam figur i staden i sin något pittoreska utstyrelse: rundkrage och moped. Att ha rundkrage ansågs på den tiden vara ett ganska utmanande drag av högkyrklighet, för att nu inte säga "katolicism" eller "papism", vilket var vad man sade på den tiden.

Vid 33 års ålder disputerade Stendahl på en engelskspråkig avhandling om Matteusevangeliet, som genast rendrade honom en docentur. Teologen Stendahl var därmed strax förlorad för den svenska universitetsvärlden.

Ryktet om den lysande teologiske vetenskapsmannen nådde USA och han kallades till Harvard, där han efter en tid fick en ordinarie professur i Nya Testamentets exegetik och efter ytterligare några år i religionshistoria.

Omsider nådde ryktet tillbaka till Sverige. Krister Stendahl hade i USA nått fram till en ställning som en av nationens och därmed världens ledande teologer. Borde man inte egentligen ta hem en sådan till Sverige?

Således aktualiserades Stendahls namn, när man 1967 skulle utse en efterträdare som ärkebiskop till Gunnar Hultgren. Stendahl förklarade sig villig att kandidera, men här fanns komplikatio-

ner. Sedan ett par veckor var han nämligen inte längre svensk medborgare utan amerikansk. Efter efterforskningar hos regeringen visade sig detta vara ett prohibitivt hinder för honom att bli ärkebiskop. Under ömsesidig effektivitet ordnades saken dock upp. Efter att under två månader inte ha varit svensk medborgare blev Stendahl det igen i god tid före ärkebiskopsvalet.

Nu blev han ändå inte ärkebiskop. Han kom trea i valet, och regeringen utsåg Ruben Josefson. Men prestationen var ändå inte dålig av en man som kom in utifrån. Och därmed hade den långa sviten börjat. Sedan dess har Stendahl förekommit i varje diskussion kring ärkebiskopsstolen och biskopsämbetet i Stockholm.

Sedan 1967 har han också av och till givit intervjuer i svenska massmedia. Han har därvid visat sig ha originella synpunkter på det mesta. Han låter ganska osvensk, om uttrycket tillåts. Han går inte att passa in i de mönster som allt hårdare cementerats i den svenska kyrkdebatten.

Stendahl är tex otvetydigt högkyrklig i ordets liturgiska mening. Han är klart sakramentalt inriktad. En anmärkningsvärd detalj är tex att han hela tiden under sin tid som lärare och med tiden rektor vid Harvard Divinity School också upprätthållit sin prästroll; rundkragen har han inte lagt av och han har varje vecka hållit nattvardsmässa vid skolan. Å andra sidan är han anhängare av kvinnliga präster, vilket ju enligt gängse svensk vulgäruppfattning om vad högkyrklighet innebär verkar vara en omöjlig kombination. (Detta är som sagt en missuppfattning; det finns i Sverige inte

så få högkyrkliga kvinnliga präster.)

I själva verket hade en studie Stendahl skrev om kvinnan och kyrkan redan på femtitalet betydelse för kyrkomötets ställningstagande 1958. Huvudskälet för Stendahls ställningstagande var kravet på rättvisa; tal om att kvinnan skulle berika kyrkan med en ny dimension odyr anser han överdrivet.

Men återigen: Stendahl tycker att man i Sverige betett sig på ett alltför fyrkantigt sätt gentemot kvinnoprästmotståndarna. Alldeles i onödan har dessa förlänats en martyrkrona.

Men återigen: Som biskop kommer Stendahl enligt sina uttalade föresatser att kräva att den som vigs till prästtjänst i stiftet skall vara beredd att samarbeta också med kvinnor.

Denna balanserande hållning förklarar att Stendahl valdes till biskop i Stockholm av en minst sagt heterogen väljarkombination, i vilken ingick både kvinnliga präster, som i honom såg ett starkt stöd, och högkyrkliga kvinnoprästmotståndare, som vid det här laget har lärt sig att man i biskopsval inte skall rösta på den man vill ha utan på den bäste man kan få.

Däremot emotses Stendahl med skepsis från socialdemokratiska kyrkokommunala politiker. Där är man inte särskilt mycket för färgstarka och slagkraftiga präster som sätter kristendomens viktigaste frågor i centrum. Inte heller andra anhängare av vår politiserade statskyrka kan vara särskilt roade av Stendahl. Var det inte en gång han som påpekade att det var när kyrkan förlorade folket som den började kalla sig folkkyrka?

Krister Stendahl har givetvis uttryckt sin brist på förståelse för den politiker-

apparat som under namn av "kyrkomötesreformen" byggts upp på senare år. Och han har, i likhet med ärkebiskopen – och kristenheten i världen utanför Sverige – vågat hävda den självklara ståndpunkten att dopet borde vara det grundläggande för medlemskap i en kristen kyrka.

Krister Stendahl vågar nämligen säga saker. Han vågar to m säga nej.

Att vara biskop i Stockholm är att inneha Svenska kyrkans näst viktigaste ämbete. Dels är stiftet landets största och där finns också de mest markerade inslagen av sekularisering och konkurrerande religioner och kvasireligioner. Dels är Stockholm också landets huvudstad. Det är här de stora massmedia finns. Vill dessa ha ett uttalande från auktoritativt kyrkligt håll, går de ofta till

stockholmsbispen. Och här finns våra organisationer. Vill de ha stöd för ett upprop, så går de till Stockholmsbispen.

I båda fallen erfordras kunskaper, förmåga att uttrycka sig och civilkurage.

Stendahl har, såvitt man kan förstå, allt detta. Hans lärdom och formuleringskonst är väldokumenterade. Och att han inte faller för vilka charlataner som helst visas av att han till skillnad från flera ämbetsbröder och företrädare inte satte sitt namn under det kommunistinspirerade uppropet till stöd för sandinistregimen i Nicaragua, ett upprop som bla innehöll formuleringen att Nicaragua nu skulle hålla sitt första "fria och demokratiska val".

Dithän har det gått att man snarare noterar vilken biskop som inte skrivit på än vilka som gjort det.